

Drets i deures individuals i col·lectius davant les vacunes

Màrius Morlans Molina
Comitè de Bioètica de Catalunya

Trobades de Salut Pública del CSC

Barcelona, 15 de desembre de 2016



Consorci de Salut i
Social de Catalunya



Introducció

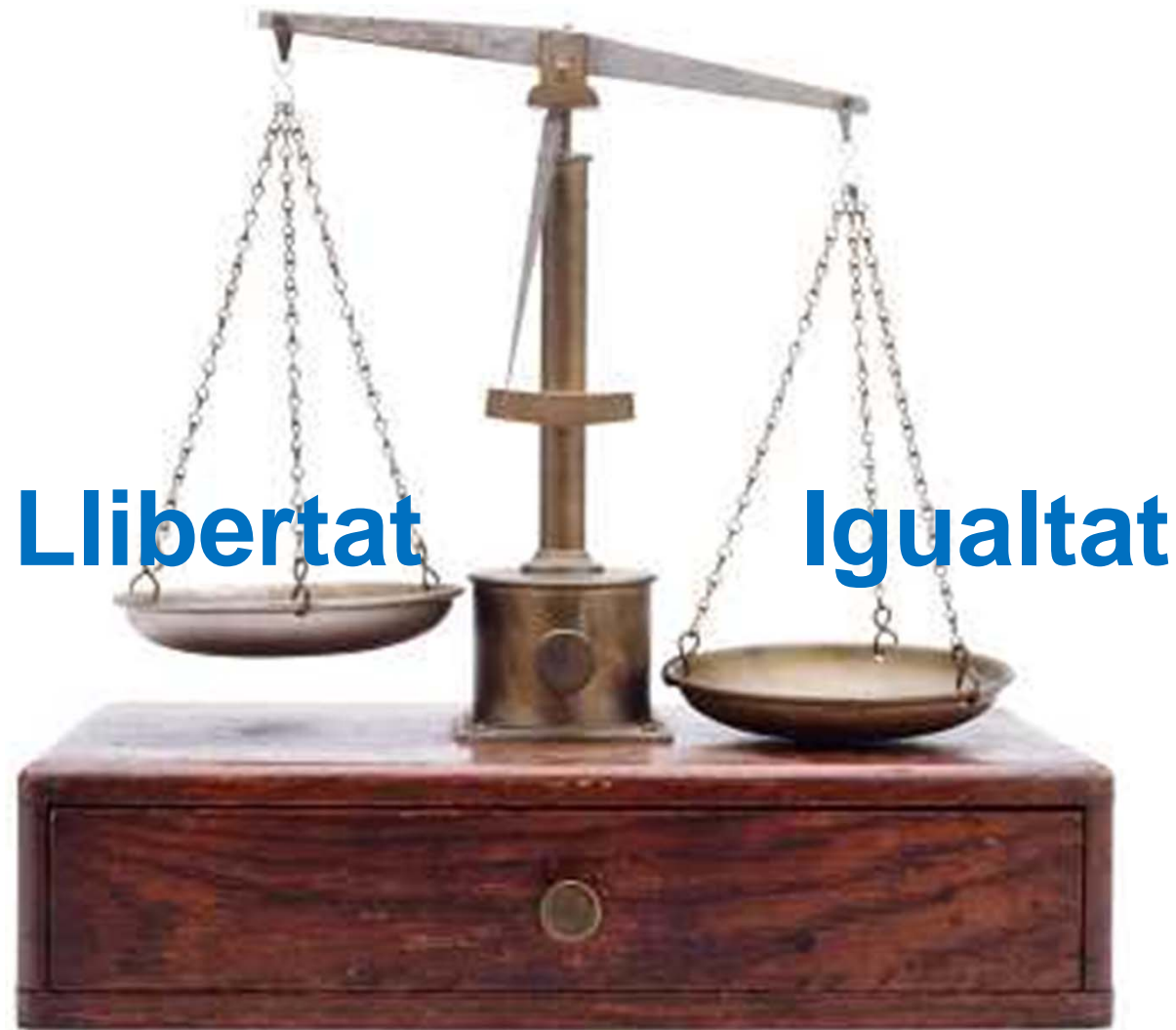
- Prenem decisions personals segons les nostres conviccions.
- Les conviccions personals, ideològiques, filosòfiques, polítiques o religioses, són el fruit dels sentiments i de la reflexió, de l'educació i de l'experiència.
- No son certes verificables ni la seva validesa es pot demostrar de manera fefaent.
- Poden ser argumentades racionalment però no imposades com veritats absolutes.
- Hi ha arguments més convincents que altres.

Objectiu

Relacionar les actituds i opcions personals en les polítiques de salut pública - la vacunació amb immunitat de grup - amb les principals teories ètiques sobre la justícia.

- En les decisions quotidianes no tenim en compte les teories i escoles de l'ètica.
- Però el coneixement de les teories i escoles de pensament ètiques pot ajudar a comprendre les decisions personals amb implicacions morals.

Justícia: llibertat/igualtat



Teories, principis i criteris bàsics

Teoria de la justícia	Principi fonamental	Criteri bàsic
Igualitarisme	Igualtat de les persones	Necessitat
Utilitarisme	Màxim bé per la majoria	Eficiència
Neoliberalisme	Llibertat individual	Poder adquisitiu

Igualitarisme

- El principi fonamental és que totes les persones son iguals.
- Totes les persones pel fet de ser persones tenen dret a accedir als bens bàsics.
- La salut - i l'atenció sanitària - es considera un be bàsic en ser necessària per garantir el funcionament normal propi de la espècie.
- Sense aquest funcionament normal no es pot aspirar a gaudir de les llibertats i dels bens.
- Els serveis bàsics es financen amb fons públics

Utilitarisme

- El concepte bàsic és que les decisions i les accions són bones o dolentes segons les seves conseqüències. No es jutgen les accions per les intencions si no pels resultats.
- John Stuart Mill afirma que les bones accions i, per tant, les bones polítiques, són les que proporcionen més benestar a un major nombre de persones (*Utilitarismo, Alianza, 1994*).
- El benestar de cadascú dels membres de la comunitat compte per igual.
- L'eficiència és el criteri principal per distribuir recursos.

Neoliberalisme

- El principi fonamental és la llibertat individual.
- La concepció de la justícia consisteix en respectar la llibertat de les persones y la propietat privada, que és la funció de l'estat.
- Pagar impostos per finançar els serveis implica una coerció sobre els ciutadans i sobre els professionals per proporcionar-los.
- L'accés als serveis sanitaris depèn del poder adquisitiu per contractar una assegurança mèdica, regulada per la oferta i la demanda.
- Les desigualtats en l'atenció sanitària són desafortunades però no injustes. Es pot exercir la beneficència amb els pobres però no hi ha l'obligació d'atendre'ls.

El bé comú

- És el que és compartit per i en benefici de tots els membres d'una comunitat, en el sentit de que el benefici comporti una millora general, no només física o econòmica.
- És el conjunt de les condicions de vida social amb les que les persones, les famílies i les associacions poden assolir amb major plenitud i facilitat els objectius propis.

(Encíclica Pacem in terris, Papa Joan XXIII, 11 d'abril de 1963)

El bé comú i la salut pública

- El concepte de salut pública es fonamenta en la convicció del bé comú aplicat a l'àmbit de la salut.
- Els objectius de les polítiques de salut pública són inassolibles sense el compromís dels ciutadans amb independència del benefici individual que se'n pugui derivar.
- És aquesta dissociació entre el benefici social, que no sempre s'acompanya d'un benefici individual, el que fa que la promoció del bé comú no sigui només un dret, sinó també, un deure ciutadà.

El bé comú i l'igualitarisme

- Es basa en la solidaritat, la convicció ètica de que les persones, per la seva condició d'éssers lliures i iguals, han de tenir un comportament fraternal per garantir la convivència.
- Solidaritat, de la seva arrel sòlid, cohesionat, i que es pot interpretar com que el que afecta a un individu també afecta als altres membres que formen part d'un mateix cos compartint interessos comuns, la comunitat.

El bé comú i l'utilitarisme

- El bé comú es basa en el criteri d'eficiència, en optar per la intervenció que aporta més benestar amb menys recursos
- El concepte d'AVAQ (Anys de Vida Ajustats per Qualitat), introduït per A. Williams per mesurar el resultat de les intervencions en salut amb unitats que integren dos variables: els anys de vida guanyats i la qualitat amb que es viu (*Economics of coronary artery bypass grafting. Br Med J 1985; 291:326-9*).
- Es prioritzen les intervencions amb un menor cost per AVAQ.
- Compte en vulnerar drets bàsics quan el benefici de molts suposi el sacrifici d'uns pocs.

El bé comú i el neollibertarisme

- Nozick afirma que només hi ha persones amb les seves vides individuals i nega l'existència del bé comú (*Anarquía, estado y utopía, Fondo de Cultura Económica, 1974*).
- Nega que la salut individual sigui un bé públic a protegir.
- Desautoritzen les polítiques de salut pública destinades a mantenir i promoure la salut comunitària.

Autonomia individual /Bé comú

- Hedonisme individualista en els mitjans de comunicació
- Consentiment individual en la relació clínica (estudis genètics?)
- Enfoc individual en al promoció de formes de vida saludables
- Invisibilitat dels factors socials determinants de la salut
- Aparents contradiccions en polítiques de salut pública
- Manca de percepció del canvi de finançament del sistema públic de salut: de l'assegurança pública als impostos
- Manca de participació ciutadana en les polítiques de salut pública

Polítiques en les pràctiques de risc

Esports de risc:	Tolerància
------------------	------------

Tabac, alcohol:	Restricció
-----------------	------------

Cinturó, casc:	Obligació
----------------	-----------

Drogues il·legals:	Prohibició
--------------------	------------

Conclusions

- Les polítiques de salut pública es fonamenten en el concepte de bé comú.
- El concepte de bé comú és una construcció social i cultural, ara per ara, amb una narrativa pública feble.
- En les decisions de salut individual es pot optar per diferents alternatives.
- Les polítiques de salut pública ens venen decidides: acceptació passiva o rebuig



Cal implementar la participació ciutadana en el debat sobre les polítiques de salut pública